

any organizational and legal obligations. The document sets out recommendations for the EU member states, which include relevant principles of activity [2].

The article characterizes the reforms of vocational education and training in the context of the recommendations of the Copenhagen Process strategy. The study notes the tendency to create a common model of vocational education and training in the European space, and also characterizes the significant differences that have persisted and continue to deepen. It should be noted that the project of convergence of the education and training systems of the EU member states to create a common space for professional mobility at the continental level began from the very beginning of European integration.

In 1957, the Treaty of Rome enshrined vocational training as a field of Community activity. However, it took a considerable period of time before a process of operational cooperation, structured around common goals and basic standards, was established [12].

Although the Maastricht Treaty established this principle in 1992, it was not until this century that a genuine Community policy in this area was formed. The "European Strategy for Education and Training", known as "E&T 2010", was launched in 2002 by the Barcelona European Council, following the Lisbon Strategy adopted two years earlier. The study found that it includes six priorities: increasing the value of education and learning in all its forms (formal, non-formal, informal); informing, guiding and advising; investing time and money; matching educational services to the needs of learners; disseminating basic skills; and promoting innovative teaching methods. As noted in the article, this is not an imposed scheme or structure, but a general strategy that each member state undertakes to fill with content, based on a constant exchange of experience, while maintaining control over methods and resources. This non-binding procedure, known as the "open method of coordination" (OMC), was developed in 1997 to support the European Growth and Employment Strategy, and was then extended to social integration and only in 2002 to education and training.

However, it can be noted that more than twenty years later, convergence is not so obvious, and there is still considerable diversity in Europe when it comes to vocational education.

By analyzing the development of vocational education and training since 1995, it has become possible to outline a promising picture of VET in Europe in the period up to 2035.

Keywords: vocational education and training, educational process, models of vocational education and training, models of education, trends in education, students, European Union.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.10>

УДК 378.147

Камінська С. В., Діденко М. О.

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ: СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ

У статті здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз та системне осмислення поняття "готовність" у контексті професійної іншомовної комунікації фахівців морської галузі. На основі аналізу сучасних тенденцій у професійній підготовці обґрунтовано доцільність цілеспрямованого та безперервного формування готовності в системі навчальної роботи. Особлива увага приділяється специфіці морської професії, що вимагає не просто володіння мовою, а швидкої та точної комунікації в екстремальних умовах, що безпосередньо впливає на безпеку навігації та виконання функціональних обов'язків.

Визначено та детально охарактеризовано ключові компоненти, що формують структуру

готовності: мотиваційний, який відображає прагнення та усвідомлення важливості іношомовного спілкування; когнітивний, що охоплює необхідні теоретичні знання та професійну термінологію; комунікативний, який включає практичні вміння та навички ефективного спілкування, а також рефлексивний компонент, що забезпечує здатність до самоаналізу та коригування власної комунікативної поведінки. Досліджено взаємозв'язок цих компонентів та їхнє інтегративне значення для успішної професійної діяльності в морській галузі, особливо в умовах сучасних викликів, таких як змішаний формат навчання та підвищені вимоги до взаємодії в багатонаціональних екіпажах.

У сучасних умовах глобалізації та посилення міжнародної взаємодії професійна іношомовна комунікація набуває ключового значення для фахівців усіх галузей, але для морського транспорту вона є особливо критичною. Ефективне спілкування іноземною мовою є не просто навичкою, а інтегративною характеристикою професійної діяльності, що забезпечує координацію, безпеку та успішне виконання завдань в багатонаціональних екіпажах та під час взаємодії з міжнародними службами. Морська галузь є однією з найбільш глобалізованих сфер професійної діяльності, де іношомовна комунікація виступає не просто бажаною, а критично важливою умовою для ефективного виконання функціональних обов'язків, починаючи від ведення радіопереговорів і закінчуючи повсякденним спілкуванням на борту судна.

Поняття "готовність" до професійної діяльності, зокрема до іношомовної комунікації, є центральним у педагогічній та психологічній науці. Воно визначається як комплексний стан, що охоплює не лише знання та вміння, а й психологічну налаштованість та особистісні якості, необхідні для успішного виконання професійних функцій. Формування такої готовності для фахівців морської галузі доцільно здійснювати в системі як аудиторної, так і позанавчальної роботи, що зумовлено специфікою цілей та завдань підготовки, особливим характером об'єкта професійної діяльності, а також змістом і формами освітнього процесу, який має відповідати сучасним викликам.

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування, аналіз та моделювання структурних компонентів готовності фахівців морської галузі до професійної іношомовної комунікації з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності та динаміки змін у світовій морській галузі.

Ключові слова: готовність, професійна іношомовна комунікація, морська галузь, компоненти готовності, мотиваційний, когнітивний, комунікативний, рефлексивний.

У науковій літературі поняття "готовність" трактується як багатоаспектний феномен. Готовність до іношомовної комунікації є складним, інтегративним станом особистості, що забезпечує успішність професійних дій. Для повного розуміння цього феномену необхідно глибоко проаналізувати його структуру. Р. Троцький [13, с. 90-95] характеризує готовність як адекватну установку на майбутню діяльність, тобто усвідомлення потреб та цілей, що спонукають до дій; високий рівень розвитку мотиваційних, пізнавальних, емоційних та вольових процесів; стан мобілізації психологічних та психофізіологічних систем, тобто стан, що забезпечує ефективність виконання дій. Інші дослідники, зокрема К. Максименко, С. Максименко, А. Матвійчук, Є. Намлієв, М. Папуча, Ю. Пелех [10, с. 208-213], розглядають готовність як результат професійної підготовки, що є запорукою її успішності, підґрунтям для самоосвіти та підвищення фахової компетентності. Вони також наголошують на її цілісному прояві особистості, що охоплює сформованість мотиваційного, емоційного та пізнавального компонентів для конкретної діяльності.

Аналіз наукових досліджень (О. Адеосун, В. Адегбіт [16, с. 42]) свідчить, що готовність – це динамічний стан, який передбачає усвідомлення потреби в

діяльності, здатність до її реалізації та планування змін для досягнення цілей. Бажання змінюватися та діяти визначає ступінь готовності. Важливо, що готовність до дії не є лише емоційною реакцією, а й станом мобілізації всіх психофізіологічних систем організму, що забезпечує результативність виконання певних дій. Важливим аспектом є збагачення особистості необхідними знаннями, вміннями та навичками, а також рішучість діяти та здатність адекватно реагувати на зовнішні сигнали щодо необхідності діяти.

Авторське поняття «готовність» як «результату цілеспрямованої підготовки, сутнісною ознакою якої виступає рівень модернізації професійного потенціалу. Останній тлумачиться ученими як спроектована на ціль здатність її реалізувати, що зафіксована у свідомості суб'єкта у вигляді образу структури визначеної проектної дії, спрямованої на виконання» подає О. Маринівська [7, с. 188]. Також тлумачать, як «готовність – особливий особистісний стан, що забезпечує наявність у майбутнього фахівця знань, умінь та навичок необхідних для успішного виконання професійних дій» [4, с. 76].

Професійна готовність розглядається як інтегративна особистісна психологічна якість, яка є визначальним чинником ефективної реалізації професійних функцій та регуляції трудової діяльності. Н. Бобришева [2] досліджувала теоретичні засади готовності фахівця морської галузі, підкреслюючи, що вона найчастіше представлена сукупністю трьох взаємопов'язаних компонентів: мотивації, загальних здібностей та здатності до інновацій. Вагомість цих компонентів може змінюватися залежно від середовища, причому кожен з цих компонентів, своєю чергою, включає низку підкомпонентів, що забезпечують глибше розуміння потенціалу та спонукальних факторів.

Загальне визначення готовності до професійної діяльності надає Енциклопедія освіти – психологічний стан, що характеризується мобілізацією ресурсів суб'єкта праці на оперативне або довгострокове виконання конкретної професійної діяльності або трудового завдання» [3, с. 163].

Готовність також аналізується у двох ключових аспектах: ставлення (аттitudна готовність) та готовність до дії. Ці аспекти тісно пов'язані з мотиваційним спрямуванням особистості. Динамічний характер готовності вказує на її актуальність та застосовність на всіх етапах освітнього процесу, від передумов до сталості. Вона функціонує на різних системних рівнях, від індивідуального до національного, підкреслюючи її універсальне значення для досягнення результатів. Зрештою, саме сформовані знання та навички трансформуються у дієву готовність.

Готовність до комунікації має довгостроковий характер і відрізняється від ситуативного мовлення. У педагогічній науці важливо розмежовувати поняття готовності та здібностей до іншомовної комунікації, оскільки наявність здібностей не завжди гарантує їх реалізацію в діяльності. Крім того, існує відмінність між готовністю та бажанням спілкуватися. Як зазначають Ван М., Ван Х., на готовність, коли всі її компоненти сформовані, впливають індивідуальні особливості, такі як інтерес до теми, впевненість, міжособистісні

стосунки та роль у групі [18]. Дослідниця Капська А. Й. підкреслює, що рівень готовності студента до мовленнєвої діяльності є одним із ключових індикаторів загальної професійної готовності, виявляючись у взаємодії спрямованості та рівня спеціальної підготовки [5, с. 140].

Дослідниця Н. Беньковська тлумачить сутність готовності майбутніх офіцерів до іншомовної комунікації як комплексне явище: «володіння певною системою вмінь і навичок міжособистісного спілкування, яких досить для досягнення поставленої суб'єктом комунікативної мети. Комунікативна готовність до іншомовного спілкування охоплює як мовні та мовленнєві навички та вміння, так і навички соціально-психологічні, що забезпечують ефективну взаємодію з людьми та полегшують розв'язання міжособистісних проблем» [1, с. 6].

Сучасні наукові дослідження показують, що формування готовності до діяльності починається з мотиваційної сфери (постановка мети, усвідомлення завдання), переходить до планування (розробка моделей, схем), потім до втілення (застосування засобів, порівняння результатів з метою, коригування) [11, с. 96-100].

Професійна специфіка діяльності фахівця морської галузі зумовлює особливі вимоги до готовності до іншомовної комунікації:

- умови праці, а саме: ізолюваність, важкі фізичні умови, вахтовий графік, високі ризики (погодні умови, аварії, пожежі, піратство);
- характер завдань, а саме: висока відповідальність за безпеку судна, вантажу, екіпажу; необхідність злагодженої командної роботи; дотримання міжнародних правил (Конвенція ПДМНВ 78/95);
- вимоги до особистості, а саме: фізична витривалість, психологічна стійкість, відповідальність, дисциплінованість, глибоке знання професійної іноземної мови;
- професійна підготовка, а саме: спеціалізована освіта, сертифікати, дипломи, постійне підвищення кваліфікації.

Вольова складова є невід'ємною частиною готовності, оскільки без вольового зусилля неможливо довго зберігати увагу та продуктивність в умовах тривалого напруження, характерного для морської професії [9].

Готовність до професійної іншомовної комунікації є одним із фундаментальних етапів формування професійної компетентності фахівця морської галузі. Вона виступає не просто важливою складовою професійної діяльності, а й дієвим інструментом для якісного виконання функціональних обов'язків. Ця готовність проявляється у здатності фахівця морської галузі адекватно взаємодіяти з членами екіпажу (як власного судна, так і інших суден під час радіозв'язку), дотримуючись при цьому правил та норм, регламентованих міжнародними конвенціями, кодексами, статутами та іншими документами Міжнародної морської організації.

У науковому дискурсі існує поліваріативність у трактуванні структури готовності, що відображається у виділенні різноманітних компонентів. Дослідники (О. Мартиновська, В. Смелікова, Р. Уорт, С. Кравець, Т. Білоус,

Н. Бобришева, Д. Осадчук, О. Тимофєєва, І. Швецова, М. Сотер) пропонують різні, але часто взаємодоповнюючі моделі.

На основі узагальнення проаналізованих наукових джерел та з урахуванням специфіки формування готовності фахівців морської галузі до професійної іншомовної комунікації, вважаємо доцільним виділити чотири ключові компоненти: мотиваційний, когнітивний, комунікативний та рефлексивний.

Мотиваційний компонент є першоосновою будь-якої діяльності, включаючи професійну іншомовну комунікацію. Він охоплює:

- усвідомлення потреби у підготовці та здійсненні професійної іншомовної комунікації;

- розуміння мотивів та цілей професійної діяльності, що спонукають до вивчення мови та її застосування;

- бажання спілкуватися іноземною мовою для професійних цілей, що визначається як добровільне рішення вступити в комунікаційний контакт у певній ситуації;

- внутрішня мотивація, тобто задоволення психологічних потреб у компетентності, автономії та взаємозв'язках з іншими [8, с. 82]. Стратегії навчання та викладання можуть сприяти її розвитку, підтримуючи самовизначення та компетентність [17, с. 658-660];

- зовнішня мотивація, тобто вплив заохочень, зовнішньої оцінки, стилів міжособистісної взаємодії;

- волевовільна складова, тобто цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самоконтроль, що дозволяє мобілізувати внутрішні ресурси та підтримувати високу продуктивність в стресових умовах [9, с. 226];

- мотив досягнення успіху / уникнення невдач, тобто прагнення до успіху в діяльності та спілкуванні проти бажання уникнути помилок та неприємних переживань [15, с. 283].

У контексті сучасних викликів, таких як війна в Україні та наслідки пандемії COVID-19, формування позитивної мотивації до навчання стає особливо актуальним. Вона включає віру в себе, зосередженість на навчанні та стійкість у виконанні завдань. Негативні аспекти, такі як тривога та уникнення невдач, потребують особливої уваги.

Когнітивний компонент відображає інтелектуальну складову готовності та охоплює:

- професійна свідомість, а саме: усвідомлення ролі іншомовної комунікації в професійній діяльності;

- професійні знання, а саме: високий рівень знань, відповідних стандартам Міжнародної морської організації, та вміння їх застосовувати в різноманітних професійних ситуаціях;

- лінгвістична складова, а саме: базові та професійні знання англійської мови, що дозволяють граматично правильно будувати речення, формулювати думки, сприймати та продукувати висловлювання, розуміти форми та значення мовних одиниць у різних контекстах;

– соціально-культурна складова, а саме: знання правил підтримання контакту, вміння використовувати комунікаційні стратегії, уникати упереджень та стереотипів, розробляти ефективні стратегії міжкультурної взаємодії та вирішувати конфлікти [12, с. 125-128];

– раціональність, а саме: здатність раціонально мислити, приймати зважені рішення, враховувати емоції співрозмовника та контролювати власні;

– саморозвиток, а саме: готовність до постійного підвищення освітнього рівня, потреба в актуалізації особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння [6, с. 62].

Когнітивний компонент є багаторівневою системою, що забезпечує реалізацію всіх когнітивних функцій центральної нервової системи та визначає здатність розумового сприйняття й обробки зовнішньої інформації.

Комунікативний компонент відображає практичну реалізацію іншомовних знань та вмінь у процесі взаємодії:

– володіння спеціальними професійними знаннями та вміннями під час несення ваhti, що регламентуються міжнародними нормами (Конвенція ПДМНВ 78/95);

– уміння оперувати наявними знаннями з іншомовної комунікації в процесі взаємодії;

– здатність вірно розуміти інформацію та сміливо вступати в комунікаційний контакт;

– навички виявлення причин непорозумінь під час професійної іншомовної комунікації та їх усунення;

– технологічна коректність у здійсненні комунікативної діяльності;

– уміння ефективно спілкуватися, підтримувати позитивні відносини в колективі, з колегами, капітаном та офіцерами інших суден.

Цей компонент передбачає високий рівень практичної підготовки, що діагностується через вирішення комунікативних ситуацій.

Рефлексивний компонент є показником здатності фахівця до самоаналізу, самооцінки та постійного вдосконалення:

– критичний аналіз та переосмислення особистісних смислів і змісту професійної діяльності, вчинків, поведінки;

– здатність до самооцінки та творчого вирішення різноманітних професійних ситуацій;

– усвідомлений рушій до безперервного саморозвитку та вдосконалення професійних якостей;

– своєчасна корекція результатів діяльності на рефлексивній основі.

Цей компонент забезпечує розвиток та саморозвиток, а також відповідальну та зважену поведінку у стресових ситуаціях. Поняття "рефлексія" має багатозначний характер. М. Сотер [188, с. 87] визначає його як: по-перше, спрямованість свідомості особистості на пізнання себе, включаючи власні психічні стани та процеси; по-друге, аналіз життєвого досвіду, переживань, почуттів та вчинків. Сучасні дослідження (А. Веремчук, В. Демський, Н. Димченко, М. Марусинець, А. Фурман, Н. Яцюк) підтверджують

важливість професійної рефлексії як одного з різновидів рефлексії [14, с. 7].

Рефлексивний компонент дозволяє здобувачам освіти "усвідомити себе як суб'єкта діяльності, власні особливості та здібності; осмислити цілі та структуру своєї діяльності, визначити шляхи її вдосконалення та оптимізації" [8, с. 138]. Як зазначає [8, с. 82], він також уможливлює оцінку впливу зовнішніх факторів на професійно-особистісний саморозвиток, а успішність імплементації стратегій саморозвитку безпосередньо залежить від властивості самоаналізу, оскільки саме завдяки рефлексії формуються цілі саморозвитку.

Усі чотири охарактеризовані компоненти – мотиваційний, когнітивний, комунікативний та рефлексивний – перебувають у постійному взаємозв'язку та взаємовпливі, формуючи цілісну структуру готовності фахівців морської галузі до професійної іншомовної комунікації. Їхній комплексний розвиток впливає на особистісну мотивацію здобувачів освіти до досягнення мети в професійній іншомовній комунікації, оволодіння комплексом професійно значущих знань, умінь, навичок, якостей та компетенцій для ефективної та позитивної взаємодії.

Формування готовності фахівців морської галузі до професійної іншомовної комунікації передбачає системний розвиток усіх її структурних компонентів. Хоча кожен компонент має свої особливості та потенційні труднощі у формуванні, вони є взаємопов'язаними та не можуть існувати як самостійні одиниці.

Висновки. Визначення структурних компонентів готовності фахівців морської галузі до професійної іншомовної комунікації є фундаментальним для розробки ефективних програм їхньої підготовки. Запропонована структура, що включає мотиваційний, когнітивний, комунікативний та рефлексивний компоненти, дозволяє цілісно підійти до формування цієї інтегративної якості. Кожен компонент взаємопов'язаний з іншими та відіграє критичну роль у забезпеченні високої якості виконання професійних обов'язків, ефективного вирішення професійних завдань, а також успішної адаптації та самореалізації фахівця в умовах сучасних викликів.

Для майбутніх фахівців морської галузі професійна рефлексія – це інтегроване особистісне утворення, що базується на структурних компонентах їхньої діяльності. Воно поєднує прогностичність мислення (як базовий елемент, що дозволяє вирішувати складні професійні задачі, обробляти інформацію та передбачати екстремальні ситуації у відкритому морі) та рефлексивність (що проявляється у самоаналізі ефективності виконання обов'язків, готовності та здатності приймати правильні рішення у різноманітних професійних ситуаціях).

Проведений аналіз наукових досліджень підтверджує, що готовність фахівців морської галузі до комунікативної діяльності є складним багатокомпонентним утворенням. Нами визначено та обґрунтовано ключові компоненти готовності фахівців морської галузі до професійної іншомовної комунікації: мотиваційний, когнітивний, комунікативний та рефлексивний. Виявлено їхній взаємозв'язок, що у своїй сукупності забезпечує цілісність

сформованості цієї готовності.

Процес формування готовності до професійної іншомовної комунікації є довготривалим, складним та системним. Він має значний вплив на розвиток усіх зазначених компонентів. Це дозволило сформулювати інтегративне визначення поняття, що відображає його комплексний, особистісний та практично орієнтований характер для майбутніх фахівців морської галузі. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці та апробації педагогічних моделей та методик, спрямованих на ефективне формування цих компонентів у системі підготовки спеціалістів морської галузі.

Використана література:

1. Беньковська Н. Б. Сутність змісту комунікативної готовності до іншомовного спілкування майбутніх офіцерів військово-морських сил збройних сил України. *Морська безпека та оборона*. Журнал. № 2. 2023. <https://doi.org/10.32782/msd/2023.2.1>
2. Бобришева Н. М. Теоретичні засади готовності майбутнього морського фахівця до професійної діяльності у полікультурному середовищі. Сучасний фахівець: гуманіст, професіонал, майстер : монографія / керівн. авт. кол. Є. С. Барбіна. Херсон : ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2016. 402 с.
3. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України ; гол.ред. В. Г. Кремень : 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с. С. 163.
4. Камінська С. В. Формування готовності майбутніх фахівців морського транспорту до професійної іншомовної комунікації у різних формах позанавчальної роботи : дис. ... доктора філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Київ, 2025. 272 с. С. 76.
5. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 140 с.
6. Кміта С. Когнітивний компонент професійної (іншомовної) комунікативної компетентності диспетчерів управління повітряним рухом. *Молодь і ринок*. 2019. № 11 (178). С. 59-64. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.191575>
7. Мартиновська О. Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте: Полтава : Довкілля-К. 2009. 500 с.
8. Нечепоренко М. А. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійно-особистісного саморозвитку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. Тернопіль, 2019. 290 с.
9. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. 495 с.
10. Психологія особистості: підручник для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко, К. С. Максименко, М. В. Папуча. Київ : Вид-во ТОВ «КММ», 2007. 295 с.
11. Семенець Л. М. Змістовий аналіз професійної готовності майбутніх учителів математики. *Проблеми освіти* : науковий збірник. Київ : Освіта України, 2009. № 61. С. 96-100.
12. Сотер М. В. Формування готовності майбутніх інженерів-судномеханіків до міжкультурної комунікації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2018. Тернопіль, 2018. 297 с.
13. Троцький Р. Формування готовності до управлінської діяльності майбутніх офіцерів на ціле-мотиваційному етапі: хід і результати експериментальної роботи. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2020. Вип. 21. С. 90-95. DOI: 10.33989/2226-4051.2020.21.218097
14. Цибулько І. О. Психологічні чинники розвитку професійної рефлексії майбутніх фахівців авіаційної сфери : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. Київ. 2014. 22 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6027/1/I_Tsybulko_Avtoreferat_19.00.07.pdf.
15. Чеботарьов М. К. Формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2018. 345 с.
16. Adeosun O. T., Adegbite W. M. Human resource professionals and readiness for the future of work. *EUREKA: Social and Humanities*. 2022. № 5 P. 39–50. doi: <http://doi.org/10.21303/2504-5571.2022.002486>

17. Noels K. A. and Giles H. Social identity and language learning. In: Ritchie, W. C. and Bhatia, T. K. (Eds.). *The new handbook of second language acquisition*. London, England : Emerald. 2009. P. 647-670.
18. Wang M., Wang H., Shi Y. The role of English as foreign language learners' grit and foreign language anxiety in their willingness to communicate: Theoretical perspectives. *Front. Psychol.* 2022. 13:1002562. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1002562

References:

1. Ben'kovs'ka N. B. (2023). Sutnist' zmistu komunikatyvnoyi hotovnosti do inshomovnoho spilkuvannya maybutnikh ofitseriv viys'kovo-mors'kykh syl zbroynykh syl Ukrayiny [The essence of the content of communicative readiness for foreign language communication of future naval officers of the Armed Forces of Ukraine]. *Mors'ka bezpeka ta oborona. Zhurnal.* № 2. <https://doi.org/10.32782/msd/2023.2.1> [in Ukrainian].
2. Bobrysheva N. M. (2016). Teoretychni zasady hotovnosti maybutn'oho mors'koho fakhivtsya do profesiynoyi diyal'nosti u polikul'turnomu seredovyschi [Theoretical foundations of the readiness of a future maritime specialist for professional activity in a multicultural environment]. *Suchasnyy fakhivets': humanist, profesional, mayster : monohrafiya / kerivn. avt. kol. YE. S. Barbina. Kherson : TOV «VKF «STAR» LTD».* 402 s. [in Ukrainian].
3. Entsyklopediya osvity [Encyclopedia of Education] (2021) / Nats. akad. ped. nauk Ukrayiny ; hol. red. V. H. Kremen' : 2-he vyd., dopov. ta pererob. Kyiv : Yurinkom Inter. 1144 s. S. 163 [in Ukrainian].
4. Kamins'ka S. V. (2025). Formuvannya hotovnosti maybutnikh fakhivtsiv mors'koho transportu do profesiynoyi inshomovnoyi komunikatsiyi u riznykh formakh pozanavchal'noyi roboty [Formation of readiness of future maritime transport specialists for professional foreign language communication in various forms of extracurricular work] : dys. ... doktora filosofiyi : 011 Osvitni, pedahohichni nauky. Kyiv. 272 s. S. 76 [in Ukrainian].
5. Kaps'ka A. Y. (1997). Pedahohika zhyvoho slova : navch.-metod. posib. [Pedagogy of the living word: teaching and methodological manual]. Kyiv : IZMN. 140 s. [in Ukrainian].
6. Kmita YE. (2019). Kohnityvnyy komponent profesiynoyi (inshomovnoyi) komunikatyvnoyi kompetentnosti dyspetcheriv upravlinnya povitryanym rukhom [Cognitive component of professional (foreign language) communicative competence of air traffic controllers]. *Molod' i rynek.* № 11 (178). S. 59-64. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.191575> [in Ukrainian].
7. Martynovs'ka O. YA. (2009). Formuvannya hotovnosti vchyteliv do proektno-vprovadzhuval'noyi diyal'nosti: teoriya i praktyka : monohrafiya [Formation of teachers' readiness for project-implementation activities: theory and practice: monograph]. Ivano-Frankivs'k: Symfoniya forte: Poltava : Dovkilliya-K. 500 s. [in Ukrainian].
8. Necheporenko M. A. (2019). Formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov do profesiyno-osobystisnoho samorozvytku [Formation of readiness of future foreign language teachers for professional and personal self-development]: dys. ... kan. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsya. Ternopil'. 290 s. [in Ukrainian].
9. Pedahohika vyshchoyi shkoly : navch. posib. [Higher school pedagogy: a teaching aid] / za red. Z. N. Kurlyand. 3-tye vyd., pererob. i dop. Kyiv : Znannya, 2007. 495 s. [in Ukrainian].
10. Maksymenko S. D., Maksymenko K. S., Papucha M. V. (2007). Psykholohiya osobystosti : pidruchnyk dlya stud. vyshch. navch. zakl. [Psychology of personality: a textbook for students of higher education]. Kyiv : Vyd-vo TOV «KMM». 295 s. [in Ukrainian].
11. Semenets' L. M. (2009). Zmistovyy analiz profesiynoyi hotovnosti maybutnikh uchyteliv matematyky [A content analysis of the professional readiness of future mathematics teachers]. *Problemy osvity : naukovyy zbirnyk.* Kyiv : Osvita Ukrayiny. № 61. S. 96-100 [in Ukrainian].
12. Soter M. V. (2018). Formuvannya hotovnosti maybutnikh inzheneriv-sudnomekhanikiv do mizhkul'turnoyi komunikatsiyi [Formation of readiness of future marine engineers for intercultural communication] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kherson. Ternopil'. 297 s. [in Ukrainian].
13. Trots'kyy R. (2020). Formuvannya hotovnosti do upravlins'koyi diyal'nosti maybutnikh ofitseriv na tsile-motyvatsiyonomu etapi: khid i rezul'taty eksperymental'noyi roboty [Formation of readiness for managerial activity of future officers at the goal-motivational stage: progress and results of experimental work]. *Estetyka i etyka pedahohichnoyi diyi.* Vyp. 21. S. 90-95. DOI: 10.33989/2226-4051.2020.21. 218097 [in Ukrainian].

14. Tsybul'ko I. O. (2014). Psykholohichni chynnyky rozvytku profesiynoyi refleksiyi maybutnikh fakhivtsiv aviatsiynoyi sfery [Psychological factors in the development of professional reflection of future aviation specialists]: avtoref. dys. ... kand. psyk. nauk: 19.00.07. Kyyiv. 22 s. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6027/1/I_Tsybulko_Avtoreferat_19.00.07.pdf. [in Ukrainian].
15. Chebotar'ov M. K. (2018). Formuvannya hotovnosti maybutnikh menedzheriv do adaptivnoho upravlinnya u protsesi profesiynoyi pidhotovky [Formation of readiness of future managers for adaptive management in the process of professional training]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Khar'kiv. 345 s. [in Ukrainian].
16. Adeosun O. T., Adegbite W. M. (2022). Human resource professionals and readiness for the future of work. *EUREKA: Social and Humanities*. № 5 P. 39–50. doi: <http://doi.org/10.21303/2504-5571.2022.002486> [in English].
17. Noels K. A. and Giles H. (2009). Social identity and language learning. In: Ritchie, W. C. and Bhatia, T. K. (Eds.). *The new handbook of second language acquisition*. London, England: Emerald. P. 647-670 [in English].
18. Wang M., Wang H., Shi Y. (2022). The role of English as foreign language learners' grit and foreign language anxiety in their willingness to communicate: Theoretical perspectives. *Front. Psychol.* 13:1002562. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1002562 [in English].

S. KAMINSKA, M. DIDENKO. Readiness for professional foreign language communication of maritime specialists: structural-component analysis.

The article provides a thorough theoretical analysis and systematic understanding of the concept of "readiness" in the context of professional foreign language communication of maritime specialists. Based on the analysis of modern trends in professional training, the feasibility of purposeful and continuous formation of readiness in the educational system is substantiated. Special attention is paid to the specifics of the maritime profession, which requires not just language proficiency, but also fast and accurate communication in extreme conditions, which directly affects the safety of navigation and the performance of functional duties.

The key components that form the structure of readiness are identified and described in detail: motivational, which reflects the desire and awareness of the importance of foreign language communication; cognitive, which includes the necessary theoretical knowledge and professional terminology; communicative, which includes practical skills and abilities of effective communication, as well as a reflective component that provides the ability to self-analyze and adjust one's own communicative behavior. The relationship of these components and their integrative significance for successful professional activity in the maritime industry is studied, especially in the context of modern challenges, such as a blended learning format and increased requirements for interaction in multinational crews. In modern conditions of globalization and increased international interaction, professional foreign language communication is gaining key importance for specialists in all industries, but for maritime transport it is especially critical. Effective communication in a foreign language is not just a skill, but an integrative characteristic of professional activity that ensures coordination, safety and successful performance of tasks in multinational crews and during interaction with international services. The maritime industry is one of the most globalized areas of professional activity, where foreign language communication is not just desirable, but a critically important condition for the effective performance of functional duties, starting from conducting radio conversations and ending with everyday communication on board the vessel.

The concept of "readiness" for professional activity, in particular for foreign language communication, is central in pedagogical and psychological science. It is defined as a complex state that encompasses not only knowledge and skills, but also psychological disposition and personal qualities necessary for the successful performance of professional functions. The formation of such readiness for maritime specialists is advisable to carry out in the system of both classroom and extracurricular work, which is due to the specifics of the goals and objectives of training, the special nature of the object of professional activity, as well as the content and forms of the educational process, which must meet modern challenges.

The purpose of this article is to theoretically substantiate, analyze and model the structural

components of the readiness of maritime industry specialists for professional foreign language communication, taking into account the specifics of future professional activity and the dynamics of changes in the global maritime industry.

Keywords: *readiness, professional foreign language communication, maritime industry, components of readiness, motivational, cognitive, communicative, reflective.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.11>

УДК 378.147:37.091.212(4ЄС)(477)

Козир М. В.

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена порівняльному аналізу сучасних тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу та Україні в контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). Розкрито основні напрями трансформацій: посилення компетентнісного підходу, міждисциплінарність, практико-орієнтовані моделі навчання, цифровізація та інтернаціоналізація освітніх програм другого циклу. Наголошено на важливості врахування національних особливостей систем освіти держав-членів ЄС, що поєднують спільні європейські стандарти з власними історико-культурними й економічними чинниками. Значну увагу приділено міжнародним документам (Паризьке комюніке, ESG, звіти Європейської комісії, OECD, UNESCO, Eurydice), які визначають стратегічні орієнтири модернізації магістерської освіти, підкреслюючи необхідність розвитку професійних, соціальних і міждисциплінарних компетентностей для сталого розвитку суспільства. Розкрито ключові положення законодавства України («Про вищу освіту», «Про освіту»), Стратегії розвитку вищої освіти 2022–2032, Концепції розвитку вищої освіти 2021–2031, Національної рамки кваліфікацій, що забезпечують нормативну основу реформ. Показано роль НАЗЯВО у підвищенні якості програм та поступовому наближенні їх до європейських стандартів. Автори підкреслюють актуальність дослідження у зв'язку з викликами євроінтеграції, воєнного стану та трансформації освітньої системи України. Визначено, що аналіз досвіду ЄС дає змогу адаптувати ефективні практики для модернізації національної магістерської освіти, підвищення конкурентоспроможності випускників, посилення їхньої мобільності та інноваційного потенціалу.

Зроблено висновок про те, що магістерська освіта є важливим чинником у підготовці висококваліфікованих фахівців, спроможних сприяти розвитку інноваційних економік та забезпечувати сталість суспільного поступу. Водночас Україна, дотримуючись євроінтеграційного напрямку, має необхідні передумови для гармонізації підготовки магістрів із вимогами європейського освітнього простору.

Ключові слова: *Болонський процес; Європейський Союз; інтернаціоналізація; компетентнісний підхід; магістерська освіта; освітні реформи; тенденції; цифровізація.*

Європейський простір вищої освіти (ЄПВО), започаткований Болонським процесом, визначив нові підходи до структури, змісту та результатів підготовки фахівців з вищої освіти, зокрема магістрів. На сучасному етапі актуальним є порівняльно-педагогічне дослідження тенденцій підготовки магістрів у країнах